

Érdi Marianne

Farkas Péter könyvszobrász: A könyvek új élete*

Amikor a Magyar Papírmúzeum felkért erre a kiállítás megnyitóra, kicsit ambivalens érzésem volt, mivel a téma ellentétes a hivatásommal. Némi gondolkodási idő után (megnéztem Farkas Péter alkotásait és) úgy döntöttem, mégis elvállalom.

Könyvrestaurátor vagyok, szakmámból adódóan minden könyvet óvni a bepiszkolódástól, a sérülésektől, gyűrődésektől, számarfülektől. Az a feladatom, hogy ezeket lehetőség szerint megelőzzem, vagy ha már megtörtént a baj, helyrehozom a hibákat, kiegészítem a hiányokat, újra egy funkcióját betöltő, olvasható tárgyat hozzak létre, megközelítve annak keletkezéskori kinézetét. Mindehhez ismernem kell a felhasznált anyagokat és a könyvek készítés-technikájának ezerféle módját, amit az elmúlt történelmi korokban a mesterek alkalmaztak.

De mit is nevezünk könyvnek? Mondhatjuk erre, hogy a könyv az, amikor teleírt, vagy nyomtatott lapokat összefűznek. De ha ezen az általánosságon túllépünk és megnézzük alaposan a részleteket, egy csodálatos világ tárul elénk, ha a könyv kialakulásától napjainkig végigtekintünk ezen a folyamaton.

A könyv tulajdonképpen egy olyan tárgy, amit a benne tárolt információ egyben tartására és annak könnyű kinyerésére alkottak.

Az elmúlt évezredek során ez a tárgy sok változáson ment keresztül. Lapjainak anyaga lehet fakéreg, pálmalevél, papirusz, pergamen vagy **papír**. Az íveket fűzhetik lencérnával bőrből vagy kenderzsinéből készült bordára, pergamen vagy vászonszalagra. Az ipari forradalom meghozta a cérna és drótfűzési technikát, manapság a ragasztókötés a divatos. A könyvtábla készülhet fémből, fából vagy papírlemezből, de tábla nélküli puhakötések is léteznek régtől fogva. A kötések borítóanyaga lehet bőr vagy pergamen, bársony vagy vászon, festett, nyomott vagy sima papír. A kötetek külső díszítésére használhattak ötvösműveket, elefántcsont faragásokat, zománcozott vagy sárgaréz-ből készült csatokat, vereteket, különféle aprólékos bőrdíszítő technikákat, mint a vaknyomás, aranyozás, intarzia, batikolás, festés. Mind-mind megannyi könyvkötési technika és díszítésmód, ami mindig az adott kor ízlését és technikai színvonalát követte.

Farkas Péter: Örökkön örökké

* Kiállítás megnyitó beszéd. Elhangzott 2017. szeptember 9-én a Magyar Papírmúzeumban.

Farkas Péter: Indák fonódása

Farkas Péter: Hinni, bízni, szeretni

A könyvek értékét az egyediségük növeli. Régen csak az igazán gazdag királyok és főurak engedhették meg maguknak, hogy könyvgyűjtők legyenek, s pompás kötésben lévő, gazdagon díszített kódexeket, ősnymtatványokat vagy régi nyomtatványokat mondhassanak magukénak. Később a könyvnyomtatás és a könyvkiadás fejlődésével a nyomtatványok nagy példányszámban árasztottak el minket, a huszadik század derekára mindenki számára a könyv lett az első számú tudásforrás.

Az otthonokban roskadoztak a könyvespolcok és emellett a könyvtárba járás, a kölcsönzés is mindennapos dolog volt. A számítógép megjelenése után, az internet-használat széleskörű elterjedésével ez a folyamat megszakadt, a könyv jelentősége, szerepe átértékelődött. A benne tárolt információ könnyen elérhetővé vált digitális formában, sőt, a lassú lapozgatástól és keresgéléstől egy kattintással megszabadítanak minket a különböző okos szoftverek. A mai generáció már ebbe a digitális világba nő bele, ahol a könyveknek más szerep juthat. Szemléletváltás zajlik.

Farkas Péter: A végtelenbe és tovább

Farkas Péter: Mit hozott a golya?

Farkas Péter: Béke veled

Farkas Péter: Apai szeretet

Az egyedi, értékes, régi kódexeket, nyomtatványokat, egyéb dokumentumokat muzeális kincsként őrizzük közgyűjteményeinkben. Viszont nem minden könyv lehet régi, ritka és értékes. A papír és könyvszerető ember számára minden kis nyomtatott cetli, vagy akár egy olcsó tucat könyv is értéket képviselhet, így nehéz szívvel nézi, mikor ezek egy lomtalanítás alkalmával az utcára kerülnek, vagy jobb esetben egy „ingyen elvihető” feliratú ládában kínálják magukat.

A szobrász meglátja az előtte heverő anyagban a kibontandó formát, és az alkotás folyamata alatt életre kelti azt. Az elkészült mű alapanyaga ugyanaz maradt, de a művész megtöltötte tartalommal, új információval. A szemlélődés, a szemlélet, tehát a szem a kulcs ahhoz, hogy mindezt felfogjuk, érzékeljük.

A szemünkkel láthatjuk az anyagot és az abból létrehozott műalkotást, az új információt.

Farkas Péter: Álmodj

Farkas Péter: Hárfa

Farkas Péter: Ne csak nézz, láss is

Farkas Péter: Traktor

A szemünket használjuk a könyvek olvasásakor, hogy információtartalmukat kinyerjük.

A szemünk előtt zajlik a könyvek átalakulása információhordozóból rossz esetben értéktelen hulladékká, de jó esetben egy szemléletváltással, más tartalommal megtöltve, mint egy műalkotás alapanyaga, kezdheti meg új életét.

Farkas Péter keze alatt fénix madárként születnek újra, kezdik meg három-

Farkas Péter: Hó-pihe-puha

Farkas Péter: Szákot adj, ne halat

dimenziós új életüket a könyvek, mindezt úgy, hogy a lehető legkisebb beavatkozással (ami restaurátor szívemnek kedves), csupán „szamárfülek” hajtogatásával hozza őket létre. Így a könyv kicsit hasonlít régi önmagára, de már egy egészen más funkciót lát el. A betűk fekete színe új textúrát formál a behajtott éleken, a lapok lágyan gördülnek, de nem olvasni, csak nézni, csodálni kell őket, bezsebelve az esztétikai élményt, amit szoborként nyújtanak.